

Srijemskim Karlovcima, i to između Leopolda i Venecije s jedne, a Turske s druge strane. Leopold steče njime svu Ugarsku osim Banata, Hrvatsku do Une i južnoga Velebita te Slavoniju osim jugoistočnoga Srijema sa Zemunom i Mitrovićem. Erdelj preta biti nezavisnom kneževinom i združen bi s Leopoldovom Ugarskom. Venecija je opet dobila sve ono, što je u tom ratu osvojila, naime Knin, Sinj i Vrgorac. Sada se na ove nekoć i u geografskom smislu čisto hrvatske predjele protegne ime Dalmacija.

Poslije mira. Karlovačkim mirom imao je početi nov život po narod hrvatski, budući da je velik dio njegove zemlje bio oslobođen od jarma turskoga, a onoga neprekidnoga vojevanja, naročito na Krajinu, sve je više nestajalo. Još prije utanačena mira Hrvati su se nadali, da će se s materom zemljom opet sjediniti ne samo Pounje s Bihaćem, nego i sjeverna Dalmacija s Kninom i zapadna Bosna s Jajcem. Premda je Karlovački mir osujetio ove nade, ipak se stalo pomišljati na srećniju budućnost, i to prvi put na osnovi ne samo historijskoga prava, nego i narodnoga. Ovaj prvi hrvatski politički program izradio je Senjanin Pavao Ritter Vitezović (* 1652., † 1713.). U malom spisu, štampanom u Zagrebu 1700. s natpisom „Oživjela Hrvatska“,¹ a posvećenom Leopoldu I. i već (1687) okrunjenom mu sinu Josipu I., „kraljevima čitave Hrvatske“ (totiusque Croatiae regibus), Vitezović dokazuje, da je Hrvatska nekoć bila kud i kamo prostranija od njezinih tadanjih (1700) ostataka. Kod toga identificira on Ilire i Slovene (Slovenice, Slovence), a budući da neki dalmatinski pisci zovu svoj jezik uz slovinski još i hrvatskim, Vitezović učini korak dalje i reče, da su nazivi ilirski, slovinski i hrvatski samo sinonimi za jedno isto. Prema tome dakle Vitezoviću bijaše Hrvatska sve ono, što su nekoć Rimljani razumijevali pod Ilirijom, pa stoga razlikovaše Bijelu Hrvatsku i Crvenu. Bijela Hrvatska obuhvatala mu je Primorje (od Raše do Bara), Zagorje (Bosnu i Hercegovinu), Međurječje (između Save i Drave) i Planinsku Hrvatsku (Croatia Alpestris, to jest današnju Korušku, Štajersku i Kranjsku), dok je pod Crvenom Hrvatskom razumijevao Srbiju, Bugarsku, Makedoniju i Traciju. Inače bila su mu razna narječja u ovim zemljama samo dijelovi jednoga hrvatskoga jezika. Međutim je za ovom slikom Vitezovićevom daleko zaostajalo pravo stanje stvari. Jer i ono zemljište, što su ga osvojili Hrvati i carevci, bijaše tek po historij-

¹ Croatia rediviva regnante Leopoldo Magno caesare. Zagrabiae 1700.